

РОЗДІЛ 4. ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА РЕСУРСОЗБЕРЕЖЕННЯ

УДК 626.81:338.24

Ю. М. БАРСЬКИЙ

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ СТАТИСТИКИ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

Охарактеризовано особливості розвитку сфери водокористування. Розглянуто методологічні аспекти економіко-статистичного аналізу розвитку сфери водокористування. Проаналізовано особливості методологічного забезпечення регіональної статистики природокористування на прикладі Євростату.

The features of the development of water use. The methodological aspects of economic and statistical analysis of the development of water use. The features of methodology for regional statistics on the example of nature Eurostat.

Ключові слова: природокористування, водокористування, статистичний аналіз, водні ресурси, розвиток регіону.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Статистика природокористування вивчає стан довкілля, дії на нього господарської діяльності, розміри, склад та використання запасів корисних копалин, земельного і лісового фонду. Її завдання полягає у систематичному зборі, опрацюванні, накопиченні, аналізі, прогнозуванні даних про стан навколишнього природного середовища, рівень споживання населенням сировинних ресурсів, про забруднення довкілля із застосуванням відповідних статистичних методів і інформаційних технологій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Вагомий внесок у розвиток теорії та методології економіки природокористування зробили вітчизняні вчені Гаман П.І. [3], Головинський І.А. [1], Голян

©Барський Ю. М. – к.е.н., доцент Луцького національного технічного університету

В.А. [5;11], Герасимчук З.В. [4], Данилишин Б.М. [5;7], Кадацький М.О. [10], Несветов О.О. [10], Поліщук В.Г. [4], Хвесик М.А. [1;2;5;9], Стеченко Д.М. [8], Царенко О.М. [10], Черчик Л.М. [11], Шубалий О.М. [11] та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. На сьогодні напрацьовано потужну теоретико-методологічну базу для дослідження природокористування, і водокористування зокрема. Актуальним на сьогодні є вдосконалення методологічного забезпечення регіональної статистики природокористування.

Формулювання цілей статті. Метою є з'ясування особливостей методологічного забезпечення регіональної статистики природокористування.

Для досягнення поставленої мети варто вирішити такі задачі:

- охарактеризувати особливості розвитку сфери природокористування;
- розглянути методологічні аспекти економіко-статистичного аналізу розвитку сфери природокористування;
- проаналізувати особливості методологічного забезпечення регіональної статистики природокористування на прикладі Євростату.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Гармонізація вітчизняних підходів з методичними підходами Євростату по регіональні статистиці у сфері природокористування ґрунтується на таких підходах і показниках екологічної політики ЄС.

Екологічна статистика Євростату, рахунки і показники, забезпечують розробку та моніторинг екологічної політики ЄС.

Екологічна статистика охоплює стан навколишнього середовища і навантаження на нього, а також вплив діяльності людини і заходи, прийняті для пом'якшення цього впливу. Теми, що порушені в екологічній статистиці: викиди в атмосферу (джерело: ЄЕП – інвентаризація викидів); хімічні відходи; води; біорізноманіття; небезпечні речовини; регіональна екологічна статистика.

Екологічні показники засновані на статистичних даних і облікових записів. Вони дозволяють порівнювати в часі,

забезпечити попереджуючі сигнали і допомогти у прийнятті рішень. Євростат надає показники по кожній темі під “Основні таблиці”. Оскільки середовище є суттєвим параметром в декількох політики ЄС, що пов’язані з ними індикатори, також включені в різні набори політик: Індикатори сталого розвитку (SDI), “Європа 2020 індикатори”, табло ефективності використання ресурсів.

Рахунки викидів в атмосферу. Є два міжнародні встановлені підходи до звітності парникових газів та забруднюючих речовин повітря:

1) національні кадастри викидів (наприклад, для зобов’язань за поданням звітності в рамках Кіотського протоколу);

2) рахунки викидів в повітря.

Національні кадастри та кадастри ЄС відрізняються за підходами, так як різні межі застосовуються.

Європейські кадастри викидів складаються Європейським агентством з навколишнього середовища, в той час як рахунки викидів в атмосферу складаються Євростатом відповідно до Eurostat under Regulation (EU) No 691/2011 на основі європейських екологічних економічних рахунків.

Дані рахунків викидів в атмосферу також використовуються в моделюванні, в тому числі вуглецевого сліду на навколишнє середовище. Вони включають в себе всі викиди CO₂, що генеруються у виробництві продуктів, споживаних в даній країні, незалежно від того, чи вони насправді випромінювалися в цій країні або за кордоном.

Показники викидів в атмосферу:

Викиди парникових газів – індикатор, що показує тенденції в загальних антропогенних викидах в “Кіотському кошику” парникових газів (%).

Викиди парникових газів за секторами – щорічний обсяг викидів парникових газів (ПГ) оцінюються і обліковуються відповідно до Рамкової конвенції Організації Об’єднаних Націй про зміну клімату (РКЗК ООН), Кіотського протоколу та постанови 280/2004 / ЕС (1 000 тонн CO₂ еквівалента).

Опромінення міського населення від забруднення повітря твердими частинками – індикатор, що показує концентрацію населення, зважених PM₁₀, до якого міське населення піддається потенційному ризику (мікрограм на кубічний метр).

Опромінення міського населення на забруднення повітря озonom – індикатор, що показує концентрацію населення, зважених озону в яких міське населення може понести (мікрограм на кубічний метр день).

Викиди оксидів сірки (SO_x) за секторами джерел – це індикатор відстежує тенденції антропогенних викидів в атмосферу оксидів сірки за секторами джерел (т).

Викиди оксидів азоту (NO_x) за секторами джерел – це індикатор відстежує тенденції антропогенних викидів в атмосферу оксидів азоту за секторами джерел (т).

Викиди неметанових летких органічних сполук (НМЛОС) за секторами джерел – це індикатор відстежує тенденції антропогенних викидів в атмосферу неметанових летких органічних сполук (НМЛОС) за секторами джерел (т).

Викиди аміаку (NH_3) за секторами джерел – це індикатор відстежує тенденції антропогенних викидів в атмосферу аміаку за секторами джерел (т).

Викиди забруднюючих речовин від транспорту – викиди від транспорту є основним джерелом забруднення повітря. Цей показник аналізує транспортні викиди в атмосферу оксидів азоту, НМЛОС і твердих частинок з даними, наданими в рік, починаючи з 1990 року показнику індексу 2000 року (індекс 2000 = 100).

Середні викиди вуглекислого газу на км від нових легкових автомобілів – цей показник визначається як середній викид вуглекислого газу на кілометр від нових легкових автомобілів, зареєстрованих в даному році (грам CO_2 на км).

Матеріальні потоки і продуктивність ресурсів. Рахунки матеріальних потоків Євростату представляють собою всеосяжну базу даних систематизованих записів щодо матеріальних потоків в європейських країнах в докладній розбивці за категоріями матеріалів, наприклад, викопні енергоносії, біомаса і металеві руди.

Різні показники виводяться з рахунків матеріальних потоків – найбільш важливе місце займають внутрішнє споживання матеріалів (DMC), продуктивність ресурсів і споживання сировини (PMI).

Внутрішнє споживання матеріалів (DMC) вимірює загальну кількість матеріалів (у тоннах), що використовується в економіці. Вона визначається як річна кількість сировини, що

взята з внутрішньої території, а також увесь фізичний імпорт і мінус увесь фізичний експорт.

Індикатор DMC дає оцінку абсолютного рівня використання ресурсів. Це дозволяє диференціювати споживання внутрішнього попиту з того, що обумовлено експортом на ринку. DMC не включає “прихованих” потоків, пов’язаних з імпортом та експортом сировини та продукції.

Продуктивність ресурсів включає внутрішнє споживання матеріальної економічної діяльності (ВВП). Це дає уявлення про те як відбувається розв’язка між використанням природних ресурсів та економічним зростанням. Продуктивність ресурсів (ВВП / DMC) є показником сталого розвитку ЄС для оцінки відповідної політики.

Проста вага реалізованих товарів не враховує сировинних матеріалів, використовуваних для виробництва цих товарів, що продаються. Щоб отримати більш повну картину “матеріальних слідів”, товари, що продаються, можуть бути перетворені в їх сировинні еквіваленти (RME), тобто суму внутрішнього видобутку, необхідного для забезпечення реалізованих товарів зацікавленим особам.

Витрата сировини (PMI) визначається як річна кількість сировини, витягнутих з внутрішньої території, а також всього фізичного імпорту і мінус всього фізичного експорту (вираженого в сировинних еквівалентах). Євростат розробив модель для оцінки RMC для агрегованого економіки ЄС.

Показники матеріальних потоків і продуктивності ресурсів:

Продуктивність ресурсів є валовим внутрішнім продуктом (ВВП), що ділиться на внутрішнє споживання матеріалу (DMC).

Компоненти внутрішнього споживання матеріалу – індикатор внутрішнього споживання матеріалу (DMC), визначається як загальна кількість матеріалу безпосередньо використаного в економіці (1000 тонн).

Внутрішнє споживання матеріалу за матеріалом – 1000 т – показник внутрішнього споживання матеріалу (DMC), визначається як загальна кількість матеріалу безпосередньо використаного в економіці (1000 тонн).

Внутрішнє споживання матеріалу – тонн на душу населення – показник відображає внутрішнє споживання матеріалу (DMC) для кожної держави-члена ЄС-27 і виражається в тоннах на душу населення.

Екологічні податки. Екологічний податок є податком, базою якого є фізичний пристрій (або проксі-фізичний пристрій) про щось, що має доведений, конкретний негативний вплив на навколишнє середовище.

Екологічна податкова статистика представляє дані про податки в наступних областях: енергія; транспорт; забруднення; ресурс.

Деагреговані податкові дані, представлені у звітності країн в Євростаті (Національний податковий список), використовуються для визначення рівня доходів від цих податків. Євростат також збирає і публікує дані про такі податкові надходження з розбивкою за видами економічної діяльності за виробниками, домашніми господарствами і нерезидентами (платниками податків).

Запис цих даних повністю сумісний з поняття, що використовуються в системі національних рахунків.

Показники екологічних податків:

Екологічні податкові доходи – % від загального обсягу доходів від податків і соціальних внесків – екологічний податок є податком, податковою базою якого є фізична одиниця про щось, що вже доведено, конкретний негативний вплив на навколишнє середовище (%).

Екологічні податкові доходи – % від ВВП – екологічний податок є податком, податковою базою якого є фізична одиниця про щось, що вже доведено, конкретний негативний вплив на навколишнє середовище (%).

Енергетичні податки – цей показник являє сумарні податкові доходи від енергії, розраховані на календарний рік (млн. євро).

Енергетичні податки у платіжному секторі – цей показник являє процентну частку податкових доходів з енергії у платіжному секторі (%).

Неявна ставка податку на енергію – цей показник визначається як відношення податкових доходів з енергії і кінцевого споживання енергії, розрахованих за календарний рік (євро за тону нафтового еквівалента).

Витрати на охорону навколишнього середовища. Охорона навколишнього середовища (ООС) визначається як будь-яка діяльність, призначена для безпосередньо запобігання, скорочення або усунення забруднення або будь-яку іншу

форму деградації навколишнього середовища. Статистичні дані про витрати на охорону навколишнього середовища представляють дані з економічних ресурсів, що одиниці-резиденти витрачають на охорону навколишнього середовища.

Дані охоплюють: приватні та державні спеціалізовані виробники ЄР послуг;бізнес-сектор;сектор державного управління;сектор домашніх господарств.

Підприємницький сектор далі розбивається за видами економічної діяльності. Дані класифікуються наскрізними класами ЄР (наприклад, для управління стічними водами, поводження з відходами, охорони біорізноманіття та ландшафтів) відповідно до класифікації екологічної діяльності з охорони (СЕРА 2000).

З точки зору економічних операцій, наступні змінні представлені у такій формі: загальна сума витрат, загальний обсяг інвестицій, інвестиції лікування забруднення, інвестиції по запобіганню забруднення, загальні поточні витрати, внутрішні поточні витрати, збори та закупівлі, надходження від побічних продуктів, субсидій/доходів.

У період з 1996 по 2012 рік, європейські країни поставляється дані кожні два роки через ОЕСР / Євростат по видатках на охорону навколишнього середовища і доходів. З 2013 Eurostat збирає ці дані на щорічній основі.

Показники витрат на охорону навколишнього середовища:

Витрати на охорону навколишнього середовища в державному секторі є гроші, витрачені на всю цілеспрямовану діяльність, безпосередньо спрямованих на запобігання, скорочення та усунення забруднення або будь-якого іншої деградації навколишнього середовища. Це включає в себе як інвестиції, так поточні витрати (% від ВВП).

Екологічні інвестиції державного сектора – усі витрати в даному році для машин, обладнання та земель, використовуваних для цілей охорони навколишнього середовища (% від ВВП).

Поточні природоохоронні витрати в державному секторі – поточні витрати на охорону навколишнього середовища включають в себе платежі на збереження навколишнього природного середовища, витрати на персонал та інші витрати на повсякденну діяльність в рамках галузі навколишнього середовища (% від ВВП).

Витрати на захист навколишнього середовища в промисловості – природоохоронні витрати, що означають, скільки було витрачено на захист навколишнього середовища (% від ВВП).

Екологічні інвестиції у промисловість – усі витрати в даному році для машин, обладнання та землі, які використовуються в цілях охорони навколишнього середовища (% від ВВП). Поточні витрати на охорону навколишнього середовища в промисловості – поточні витрати на охорону навколишнього середовища включають в себе щоденні експлуатаційні заходи, спрямовані на запобігання або зниження забруднення (% від ВВП).

Сектор екологічних товарів та послуг. Мета екологічних товарів і послуг – запобігання, скорочення і ліквідація забруднення і будь-яку іншу форму деградації навколишнього середовища (охорона навколишнього середовища – EP) та з метою збереження та підтримки запасів природних ресурсів, отже, захисту від виснаження (управління ресурсами – RM).

Статистика по теперішніх екологічних товарах і сектору послуг: дані про продукцію виробників цих продуктів, виміряні в грошових одиницях; валова додана вартість та зайнятість пов'язані з цим виробництвом; дані розбиті по економічна діяльність.

Клас захисту навколишнього середовища (наприклад, для управління стічними водами, управління відходами, охорона біорізноманіття та ландшафтів) відповідно до класифікації екологічної діяльності з охорони (CEPA 2000).

Клас управління ресурсами (наприклад, управління водними ресурсами, управління ресурсами енергії) відповідно до класифікації управління ресурсами діяльності (Crema).

Деякі країни ще не в змозі представити дані і є різниця від країни до країни в плані років і видів економічної діяльності та охорони навколишнього середовища по областях, що охоплені. Дані на рівні ЄС були складені з використанням підходу інтеграції даних, яка об'єднує існуючі дані на рівні країн ЄС, наявних в різних інших колекцій Євростату даних (головним чином національних рахунків, статистики навколишнього середовища витрат, сільського господарства та статистики енергетики) та інших міжнародних і національних джерел.

Показники екологічних товарів та послуг:

Зайнятість в секторі екологічних товарів і послуг.

Виробництво, додана вартість і експорт в секторі екологічних товарів і послуг.

Виробництво, додана вартість та зайнятість за галузевими групами в секторі екологічних товарів і послуг.

Відходи. Регулярні статистичні дані про виробництво відходів по підприємствах та приватних домогосподарств необхідні для контролю за здійсненням політики відходів в межах Європейського Союзу.

Ці дані збираються від країн ЄС на основі Положення про статистику відходів (2150/2002 / ЕС) і публікується кожні два роки відповідно до загальних методичних рекомендацій. Крім того, ряд директив ЄС ввели заходи "відповідальність виробника".

Для обробки і розповсюдження цих даних в найбільш ефективний спосіб, Євростат створив Центр екологічних даних про відходи, які відносяться до набору екологічних центрів обробки даних, встановлених Європейською комісією. Їх мета полягає в тому, щоб поставляти інформацію, необхідну для екологічної політики ЄС та використовувати наявні організаційні ресурси якомога ефективніше.

Показники відходів:

1) виробництво та обробка відходів:

Утворення відходів за видами економічної діяльності – загальна кількість відходів, що утворюються в домашніх господарствах і підприємствах за видами економічної діяльності відповідно до NACE Rev. 2 і за рік (тонн).

Утворення відходів за видами економічної діяльності та шкідливості – загальна кількість відходів, що утворюються в домашніх господарствах і підприємствах за видами економічної діяльності відповідно до NACE Rev. 2 і шкідливістю (тонн).

Утворення відходів за категоріями відходів – загальна сума відходів, що утворюються в домашніх господарств і підприємствах, за категоріями відходів (EWC-Stat 4) і за рік (тонн).

Утворення відходів за категоріями відходів та шкідливістю – загальна кількість відходів, що утворюються в домашніх господарствах і підприємствах, за категоріями відходів (EWC-Stat 4) і за шкідливості за останніми даними, що є в наявності (тонн).

Утворення відходів від діяльності домогосподарств, за категоріями відходів та шкідливості – відходів, що утворюються в домашніх господарствах (EP-ПН) та за категоріями відходів (EWC-Stat 4) і за шкідливістю за останніми даними, що є в наявності (тонн).

2) потоки відходів:

Утворення муніципальних відходів та лікування, по типу методу лікування – побутові відходи складається в значній мірі з відходів, що утворюються в домашніх господарствах, але можуть також включати в себе аналогічні відходи, які утворюються в малих підприємствах і державних установах, а зібрані муніципалітетом; ця частина побутових відходів може варіюватися від муніципалітету до муніципалітету і від країни до країни, в залежності від системи управління місцевої відходів (кг на душу населення).

Утворення відходів, за виключенням основних мінеральних відходів – цей показник визначається як всі відходи, що утворюються в країні на душу населення і на рік, за винятком великих мінеральних відходів, днопоглиблювальних видобутків і забруднених ґрунтів (кг на душу населення).

Генерування небезпечних відходів за видами економічної діяльності – показник відображає кількість небезпечних відходів в ЄС-27, виражається в кг на одного жителя і на рік (кг на душу населення).

Рівень полігонних відходів, виключаючи основні мінеральні відходи – цей показник визначається як рівень відходів на сміттєзвалище (прямо чи опосередковано) в країні в рік, за винятком великих відходів мінеральних, днопоглиблювальних видобутків і забруднених ґрунтів (%).

Темпи відновлення відходів від упаковки – темпи відновлення або спалювання на сміттєспалювальних заводах з рекуперацією енергії для цілей статті 6 (1) Директиви 94/62 / ЄС означає, що загальна кількість відходів упаковки відновленого або спалені на сміттєспалювальних заводах з рекуперації енергії, ділиться на загальну кількість генерованих пакувальних відходів (%).

Швидкість переробки побутових відходів – це тоннаж перероблених від побутових відходів, поділений на загальну кількість побутових відходів, що виникають (%).

Переробка швидкості електронного сміття – це електричні та електронні відходи (е-відходи) є ризиком для навколишнього середовища через його шкідливих компонентів (%).

Води. Вода необхідна для життя і є незамінним ресурсом для економіки. Відповідно, політика води ЄС зосереджена на захисті водних ресурсів. Водна рамкова директива ЄС (ВРД) призначена для захисту європейських вод, досягнення доброго екологічного стану та забезпечення сталого використання.

Статистика Євростату охоплює: водні ресурси (за рік, довгострокова, середня); абстракціями водних ресурсів за походженням (поверхнева прісна вода і підземні води, інші джерела) і цілі; використання води по схемі поставок і діяльності групи економічної ставки на підключення до очищення стічних вод із зазначенням типу і рівня лікування; інфраструктура очистки стічних вод; виробництво і утилізація осадів стічних вод; покоління водного забруднення та його розрядку за видами лікування.

Статистика води також використовуються на основі індикаторних вправ, наприклад, Табло ефективності використання ресурсів і показників сталого розвитку. Євростат і ОЕСР спільно адмініструють запитальник по внутрішнім водам, призначених для збору даних від країн ЄС і майбутніх членів ЄС. Відповідно до Водної рамкової директиви, дані також збираються на регіональному рівні, розробляють менший набір на NUTS2 регіонів і річкових басейнів (регіонів, визначені в плані гідрології – окремих або згрупованих річкових водозборів).

Показники води:

Індекс видобутку води – індикатор являє: а) річна сума абстракції прісної води в країні, у відсотках від її довгострокова середньодоступної води (LTAA) з відновлюваних ресурсів прісної води; б) щорічний забір підземних вод у відсотках від середньорічних доступних підземних вод країни (%).

Водні ресурси: довгостроковий середньорічний рівні – мінімальний період, що враховується для розрахунку довгострокових середньорічних рівнів води становить 20 років.

Свіжий водозабір за джерелами – мільйонів кубометрів – вода, взята з будь-якого джерела прісної води, постійного або тимчасового (млн м³).

Населення, підключене до комунального водопостачання – доступ до питної води: підключення до системи водопостачання (зазвичай труби) з відкритим доступом (%).

Біорізноманіття. Євростат використовує дані про біорізноманіття, зібрані іншими організаціями, аналізує їх і готує їх для: показників сталого розвитку; показників ефективності ресурсів; річного звіту Європейської комісії з розвитку сільських районів.

Дані по обкладинці бази даних Євростату: улов риби за межами стійких біологічних меж від запасів, що використовуються в ЄС в північно-східній частині Атлантичного океану; території, що охороняються, відповідно до Директиви про місцепроживання, використовуючи дані, зібрані відділом Комісії з навколишнього середовища загальні показники птахів, у тому числі з сумарні сільгоспугіддя птахів, поширення лісових птахів, використовуючи дані з Європейської Ради перепису птахів і BirdLife.

Показники біорізноманіття: Достатність місць, призначених відповідно до директиви ЄС про середовища проживання – це індекс достатності держав-членів пропозиції для місць, призначених відповідно до Директиви проживання вимірює ступінь, в якій місця із загальноєвропейського значення, запропоновані державами-членами адекватно забезпечують місця проживання, перерахованих у додатках I і II Директиви проживання (%).

Загальний індекс птахів – цей показник складається з індексу та інтегрує чисельність популяції і різноманітність вибору загальних видів птахів, пов'язаних з конкретним проживанням (%).

Небезпечні речовини. Хімічні показники. Індикатори небезпечних речовин Євростату засновані на статистиці промислового виробництва. Обсяги виробництва агрегуються відповідно до токсичних властивостей речовин і пов'язаних з ними екологічних проблем.

Показники небезпечних речовин:

Організації та місця з EMAS (Екоменеджменту та аудиту) реєстрації – цей показник визначається як число EMAS зареєстрованих організацій і місць (кількість).

Ліцензії еко-знаку – цей показник визначається як число екологічно чистих продуктів або ліцензій "ЕС квітка" в країнах Європи (кількість).

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Отже, для гармонізації вітчизняних методичних підходів з методичними підходами Євростату у сфері природокористування органам державної статистики необхідно впроваджувати і застосовувати різноманітні нові Методики Євростату, які ґрунтовані на стандартизованих і загальноприйнятих положеннях, щодо їх застосування. В ході цього рівень національної статистики сфери природокористування вийде на провідний новий рівень, що дасть змогу покращити еколого-економічний стан країни.

Бібліографія

1. **Водне господарство України: сучасний стан та перспективи розвитку** / Дорогунцов С. І., Хвесик М. А., Головинський І. А. та ін. – К.: РВПС України НАН України, 2002. – 56 с.
2. **Водні ресурси на рубежі ХХІ ст. : проблеми раціонального використання, охорони та відтворення** / За ред. акад. УЕАН, проф. М. А. Хвесика. – К.: РВПС України НАН України, 2005. – 564 с.
3. Гаман П. І. **Зміст економічного механізму природоко-ристування та природоохоронної діяльності** / П. І. Гаман // Бізнес-навігатор. Серія: Економіка і підприємництво. – 2009. – № 8 – 25 с.
4. Герасимчук З. В., Поліщук В. Г. **Стимулювання сталого розвитку регіону: теорія, методологія, практика**: Монографія. – Луцьк: РВВ ЛНТУ, 2011. – 516 с.
5. Данилишин Б. М., Хвесик М. А., Голян В. А. **Економіка природокористування**: Підручник. – К.: «Кондор», 2009. – 465 с.
6. **Програма дій "Порядок денний на ХХІ століття"**: Пер. з англ. : ВГО "Україна. Порядок денний на ХХІ століття". – К.: Інтелсфера, 2000. – 360 с.
7. **Продуктивність водоресурсних джерел України: теорія і практика** / Під заг. ред. чл.-кор. НАН України, д.е.н., проф. Б. М. Данилишина. – К.: 2007. – 412 с.
8. Стеченко Д. М. **Управління регіональним розвитком**: Навч. посіб. – К.: Вища шк., 2000. – 223 с.
9. Хвесик М. А. **Водне господарство України: системні суперечності, структурні диспропорції та колізії регулювання** // Економіка природокористування та охорони довкілля. – К.: РВПС України НАН України, 2006. – С. 7–14.

10. Царенко О. М., Несветов О. О., Кадацький М. О. **Основи екології та економіка природокористування.** Курс лекцій. Практикум: Навч. посібник. – 2-ге вид., стер. – Суми : ВДТ «Університетська книга», 2004. – 400 с.

11. Черчик Л. М., Голян В. А., Шубалий О. М. **Економіка природокористування:** Навчальний посібник для підготовки бакалаврів за напрямом „Екологія та охорона навколишнього середовища”. – Луцьк : РВВ АНТУ, 2011. – 528 с.

Рецензент: д.е.н., професор Павлов В.І.

УДК 338. 45:621.311.1

Т. Ю. БОРТНЮК

МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ В УКРАЇНІ

Розглянуто причини низького рівня енергоефективності національної економіки, запропоновано стратегічні напрями удосконалення механізмів підвищення енергоефективності

This article deals with the reasons of low efficiency of the national economy. The strategic directions of mechanisms to promote energy efficiency is suggested

Ключові слова: енергоефективність, енергоємність ВВП, механізми підвищення енергоефективності

В сучасних умовах господарювання питання підвищення енергоефективності національної економіки є надзвичайно актуальним. Ускладнення ситуації з енергопостачанням в Україні, загроза енергетичній безпеці спонукає до рішучих дій з боку держави, проведення всебічного аналізу енерговикористання та розгляду усіх можливих варіантів забезпечення національного господарства паливно-енергетичними ресурсами і, як наслідок,

© Бортнюк Т. Ю. – аспірант Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки